

Seznámení obcí, právnických a fyzických osob s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Opava

Úvod

Naše společnost je v průběhu života vystavena událostem, kterým říkáme mimořádné, protože přicházejí většinou neočekávaně a ohrožují životy a zdraví obyvatel. Způsobují velké škody na majetku a životním prostředí. Může se stát, že je mimořádná událost natolik závažná, že je potřeba vyhlásit dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále krizový zákon) krizový stav – **stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu**. Pro zvládnutí krizové situace jsou v rámci krizového řízení vyhlášována takzvaná **krizová opatření**.

Vymezení pojmů

MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ je souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením nebo ochranou kritické infrastruktury.²

KRIZOVÉ OPATŘENÍ je organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejich následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.³

Krizová opatření jsou opatření určená k řešení krizových situací, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. V České republice se krizová opatření a krizové řízení příslušnými zákony a předpisy.

Krizová opatření mohou omezit některá práva a svobody a uložit konkrétní povinnosti občanům i orgánům státní správy a samosprávy. Cílem krizových opatření je zajistit bezpečnost, ochranu a obnovu kritické infrastruktury, záchranné a likvidační práce, prevenci a eliminaci škodlivých následků krizových situací. Oprávnění nařídít krizové opatření jsou realizována na ústřední úrovni (nařizuje vláda)⁴ a na krajské úrovni (nařizuje hejtman).⁵

Krizová opatření byla u nás v posledním čase vydávána hlavně v souvislosti s pandemií COVID-19 a uprchlickou krizí na Ukrajině, kdy vláda vydávala doporučující, organizační, ale i omezující opatření.

¹ § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů

² § 2 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

³ § 2 písm. c) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

⁴ § 5 až 7 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

⁵ § 14 odst. 4 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

Vláda, nouzový stav a krizová opatření

Nouzový stav⁶ je jeden ze tří krizových stavů, přičemž méně závažným krizovým stavem je stav nebezpečí, vyšším pak stav ohrožení státu. Nouzový stav může vyhlásit podle ústavního zákona vláda, a to v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Konkrétní postupy a oprávnění orgánů krizového řízení pro řešení krizových stavů upravuje krizový zákon.

V případě nouzového stavu je vláda hlavním orgánem krizového řízení, přičemž za účelem řešení tohoto krizového stavu je oprávněna vydávat krizová opatření. Oprávnění vlády plynou z jejího ústavního postavení jakožto vrcholného orgánu výkonné moci⁷ a z její celostátní územní působnosti. Krizovými opatřeními podle krizového zákona rozumíme organizační nebo technická opatření určená výlučně k řešení krizové situace a odstranění jejích následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.

Přehled krizových opatření nařízených vládou za nouzového stavu a stavu ohrožení státu

- nařízení omezení práva na nedotknutelnost osoby a nedotknutelnost obydlí,
- nařízení omezení vlastnického a užívacího práva právnických a fyzických osob k majetku,
- nařízení omezení práva svobody pohybu a pobytu ve vymezeném prostoru,
- nařízení omezení práva pokojně se shromažďovat ve vymezeném prostoru území,
- nařízení omezení práva provozovat podnikatelskou činnost, která by ohrožovala prováděná krizová opatření nebo narušovala, popřípadě znemožňovala jejich provádění,
- nařízení omezení práva na stávku, pokud by tato stávka vedla k narušení, případně znemožnění záchranných a likvidačních prací,
- nařízení přednostního zásobování,
- nařízení evakuace osob a majetku z vymezeného území,
- nařízení zákazů vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezených místech nebo území,
- nařízení uložení pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo povinnosti poskytnout věcné prostředky,
- nařízení bezodkladného provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb anebo porostů,
- nařízení povinného hlášení přechodné změny pobytu osob,
- nařízení k ochraně státních hranic, k pobytu cizinců nebo osob bez státní příslušnosti, v oblasti zbraní, výbušnin, nebezpečných chemických látek a přípravků, jaderných zařízení a zdrojů ionizujícího záření,
- nařízení přemístění osob ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody do jiné věznice nebo vyloučit volný pohyb těchto osob mimo věznici,
- nařízení nasazení vojáků v činné službě a jednotek požární ochrany k provádění krizových opatření,
- nařízení vykonávání péče o děti a mládež,
- nařízení přednostního zásobování,
- nařízení omezení vstupu na území České republiky osobám, které nejsou občany České republiky,
- nařízení omezení držení a nošení střelných zbraní a střeliva,

⁶ čl. 5 odst. 1 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

⁷ čl. 67 odst. 1 Ústavního zákona č.1/1993., Ústava České republiky

- nařízení zvýšené kontrolní činnosti na úseku zabezpečení skladovaných střelných zbraní, střeliva, munice, výbušnin, jaderných materiálů a zdrojů ionizujícího záření, nebezpečných chemických látek, biologických agens a geneticky modifikovaných organismů.

Hejtman a krizová opatření

Hejtman zajišťuje provádění vládou (v době nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu) stanovených krizových opatření v podmínkách kraje, tedy konkretizuje krizová opatření tak, aby byla co nejúčinnější ve specifických podmínkách kraje. V případě, kdy je vyhlášen nouzový stav, platí, že hejtman je oprávněn nařizovat krizová opatření podle krizového zákona pouze za podmínky, že vláda sama nepřijala obdobné krizové opatření (může například nařídit zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob na konkrétně vymezeném místě nebo území kraje). Tato podmínka je odůvodněna mimo jiné tím, že vláda je v případě vyhlášení nouzového stavu prioritním orgánem, který má zejména vydávat krizová opatření. Hejtman má pravomoc vyhlásit na svém území nebo jeho části stav nebezpečí až na 30 dní.

Přehled krizových opatření nařízených hejtmanem za stavu nebezpečí

- vyhlášení stavu nebezpečí,
- nařízení poskytnutí věcného prostředku,
- nařízení pracovní povinnosti, pracovní výpomoci,
- nařízení bezodkladného odstraňování staveb nebo porostů,
- nařízení bezodkladného provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav,
- nařízení vykonávání péče o děti a mládež,
- nařízení přednostního zásobování,
- nařízení hlášení přechodné změny pobytu osob,
- nařízení evakuace obyvatelstva,
- nařízení zákazu vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezeném místě nebo území,
- nařízení zákazu vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezeném místě nebo území,
- nařízení náhradního způsobu rozhodování o dávkách sociální péče a jejich výplatě.

Působnost obecních úřadů a starostů při řešení krizových situací

Jak bylo zmíněno v úvodu, krizový zákon vymezuje obecním úřadům a starostům působnost a určité povinnosti ve vztahu k řešení krizových situací. Například starosta obce s rozšířenou působností (dále jen ORP) zajišťuje připravenost správního obvodu ORP na řešení krizových situací a dále zajišťuje za krizové situace provedení daných krizových opatření v podmínkách správního obvodu ORP.⁸

Stejně tak i starosta každé obce ve správním obvodu zajišťuje připravenost dané obce na řešení krizových situací a dále zajišťuje za krizové situace provedení krizových opatření v podmínkách obce.⁹

Lze tedy shrnout, že:

1. vláda je v době trvání nouzového stavu hlavním orgánem krizového řízení, oprávněným vydávat krizová opatření,
2. krizová opatření orgánů krajů a obcí nařizovaná v době nouzového stavu mají primárně sloužit k provádění stanovených krizových opatření vlády,

⁸ § 18 odst. 3 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

⁹ § 21 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

3. krizová opatření orgánů krajů a obcí nařizovaná v době nouzového stavu musí být vydávána v souladu a v mezích stanovených krizových opatření vlády,
4. orgány krajů o obcí nejsou oprávněny jakkoli rozšiřovat vládou nařízená krizová opatření, kterými je zasahováno do základních lidských práv a svobod.

K tématu krizových opatření je možno najít další informace například na těchto internetových adresách:

www.hzscr.cz

www.vlada.cz

aktualizováno 11.10.2023